

¿Lletraferits en extinció?

Llegir no és jove

Els fills de l'era més alfabetitzada i normalitzada del país diuen que llegir "és un pal". Els tiratges de llibres es redueixen i algunes col·leccions tanquen. Les editorials han de pensar en el futur, mentre els magatzems de discos s'omplen i les llibreries es buiden.

El jovent sol comprar els llibres per obligació, i quan ho fa voluntàriament s'inclina per autors de la zona o per la ciència-ficció.

RAFA GIL

Que què llegim? Ui, res. No tenim temps". La Rebeca, la Mireia i el Jordi són tres estudiants de COU. Uns quants carrers més enllà, a la mateixa ciutat, un grup de professors del prestigiós Institut Súnion, preocupats per la poca tirada que té la lectura entre els seus alumnes, malden per trobar solucions al problema: la gent jove no llegeix. "Si als nois i noies de primer de BUP, els demanes què llegeixen, et diuen els títols dels llibres que es van haver de llegir obligatòriament el curs anterior, quan feien 8è".

A l'Institut Súnion, la preocupació ha dut els professors a crear el Club dels Lectors, una mena de fòrum per a la lectura en què nois i noies hi van exclusivament a llegir, una hora i mitja la setmana.

Però aquests professors, tot i que no baixen la guàrdia, reconeixen, una mica desarmats, que si el jovent no llegeix és perquè no els és necessari per a funcionar.

POCS NÚMEROS, PERÒ CANTEN

L'*Enquesta a la Joventut de Catalunya 1990*, elaborada per la Direcció General de Joventut de la Generalitat de Catalunya, en l'apartat "Joves i Lectura" diu que un 69% dels entrevistats afirma que ha llegit algun llibre aquests darrers tres mesos. Aquí, es considerava llibre llegit qualsevol llibre, tant si era lectura obligatòria com voluntària. La resta no n'havia llegit cap. Prop del 56% dels joves havien llegit un llibre o dos en tres mesos,

un 27% n'havien llegits tres o quatre i un 14,3%, cinc o més de cinc. Pel que fa a aquests darrers percentatges, l'enquesta observa que hi ha una tendència en l'increment del nombre de llibres llegits a mesura que augmenta l'edat, el tram "més lector" és el que va dels 18 anys als 21, sobretot en el col·lectiu universitari.

Dir que els universitaris llegeixen més que els no-universitaris no és sempre exacte, però. Carme Riera, escriptora i professora universitària, explica que els seus alumnes no es destaquen per un afany lector gaire acusat. Situa el percentatge d'aficionats a la lectura en un 3%, tot i que pot semblar lògic pensar que en una facultat de lletres, l'interès per la lectura sigui una mica més gran. Però l'acti-

tud de l'escriptora mallorquina és més aviat resignada, car tot i defensar els incentius a la lectura entre els joves, creu que si, finalment, no llegeixen "ells s'ho perden".

EL PLAER I L'OBLIGACIÓ

"El paper de dinamitzar la lectura que ha assumit l'escola ha estat contraproduent perquè ha barrejat la didàctica amb el plaer". Una cosa és la literatura i una altra usar textos amb fins educatius. "Quan, a un noi, se li planteja la lectura d'un llibre se li exigeix un estudi dels personatges, de la morfosintaxi, etc. ¿Com es vol que el noi pugui fruit del que llegeix si està pendent dels pronoms febles?". Núria Fabrés, pedagoga i traductora, i especialista en plans per a incentivar la lectura entre els joves, és així de contundent a l'hora d'avaluar la situació. Aquest punt de vista és compartit pels afectats. "No estem mai pel que llegim perquè anem passant pàgines pendents de subratllar tot el que necessitem per a fer el treball", o bé "Hem de llegir obligatòriament un llibre al mes, això a banda tota la feina d'altres assignatures. El temps lliure o els caps de setmana no en volem saber res, de llibres. Com a molt fullegem el diari el diumenge i, els nois, els diaris d'esports".

Però tot i que l'índex de lectura entre el jovent fa temps que és baix, no ha estat fins fa poc que els més interessats a fer que el jovent llegeixi, mestres i editors, han posat en marxa els anomenats plans lectors o plans per a incentivar la lectura. Fins ara, les actuacions havien estat més o menys anònimes i solitàries com la de Cristina Rotger, mestra d'EGB en un barri perifèric. Al cap d'anys de batallar, Rotger ressalta com una victòria notable que ara "quan plantejo lectures, almenys no em fan ganyotes de fàstic".

Núria Fabrés és l'exemple de la mateixa tasca, però sistematitzada gràcies al seu treball en el pla lector elaborat per l'editorial Casals. El mètode consisteix a escenificar un *sketch* que tingui alguna relació amb el llibre o llibres recomanats. L'objectiu és posar la mel a la boca.

Fabrés reconeix que el pla s'ha anat desenvolupant amb èxit, però que no es pot assegurar que contribueixi a fer augmentar el grau d'interès per la lectura. "Al

capdavall, jo puc aconseguir que llegeixin els llibres concrets que promociono, però no puc, si no s'estableix la relació màgica i voluntària subjecte-literatura, fer créixer l'afició".

ELS EDITORS COMENCEN A ACTUAR

El mes de maig d'enguany, l'Associació d'Editors en Llengua Catalana va fer la presentació del seu estudi sobre hàbits de lectura i compra de llibres. Es tractava de tenir números concrets que abonessin les mesures dràstiques que ja es començaven

En línia amb aquestes xifres i amb la mala maror del sector, el Gremi d'Editors de Catalunya ha promogut la presa de mesures a gran escala. El resultat ha estat la mobilització de la Federació de Gremis d'Editors de tot l'estat, juntament amb el Ministeri de Cultura i col·lectius dels sectors dels llibreters, els bibliotecaris i altres grups vinculats al llibre. A partir del mes de febrer de l'any que ve es posarà en marxa una campanya per promoure l'ús del llibre que s'anirà repetint els quatre o cinc anys vinents. La campanya costarà uns 470 milions de pessetes i tindrà com a principal objectiu de fer el llibre simpàtic a la gent.

EL REI ÉS STEPHEN KING

Quan el jovent del país llegeix alguna cosa voluntàriament el que vol és llegir coses que no tenen res a veure amb *Bearn*, *Aigües encantades*, o *La bogeria*, per posar alguns exemples que ells esmenten rebufant. "Ens agrada la ciència ficció, els llibres d'aventures, fantàstics o de misteri com Aghata Christie o Stephen King". Els llibreters de tot el país en donen fe. "El jovent només ve a comprar els llibres obligatoris i gairebé sempre amb les mateixes condicions: el de menys pàgines. Els és igual que sigui un llibre més complex o difícil de llegir o

El tram "més lector" del col·lectiu universitari és el que va dels 18 anys als 21.

RAFA GIL

a prendre en el sector: tancar col·leccions i reduir tiratges.

No obstant això, la presentació de l'estudi sobre hàbits de lectura va anar acompanyada d'un cert optimisme. La creença és que si els joves són més o menys obligats a llegir des de l'escola, l'hàbit els durà a ser lectors de més grans.

Cinc mesos després de la presentació d'aquest estudi, els resultats de l'enquesta sobre hàbits culturals dels catalans, elaborada pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, aporten més dades. L'estudi deixa clara l'hegemonia dels mitjans audiovisuals en l'oci quotidià. Una de les xifres més il·lustratives és la de la diferència que hi ha entre l'ús del vídeo i la lectura de llibres. Si l'any 1985 la distància entre una activitat i altra era de 59,5 punts (un 79,5% llegia llibres i un 20% feia anar el vídeo), al 1991, la distància entre les dues activitats és de 9,5 punts (un 54,4% llegeix llibres i un 45,3% fa anar el vídeo).

més car. Volen el més curt". Per als dos o tres que llegeixen per compte propi, es llegeixen sobretot autors de la zona: a Palma abunden els Janer Manila i a València, els Lozano o els Mira. Alguen Monzó i algun Pàmies escadusser. I la resta, Stephen King, que llegeixen en castellà. Poesia, poquíssima, gairebé inexistent. Un llibreter de València comenta, fent broma, que si un jove entra i li demana poesia "m'agarrar un cobriment de cor".

La monotendència dels joves a llegir llibres plens de coets i aliens no nega el gust per altres lectures. Núria Fabrés hi insisteix: "Tot es redueix al plantejament a l'hora d'acostar els joves als llibres. Si lliquem l'escola i, per tant, treball, a la lectura, no hi tindrem res a fer. I no serà sols per culpa dels nois i noies, que d'entrada, tenen la ment i les emocions obertes. Els qui no aconseguim d'animar-los a llegir en som els principals responsables".

Xènia Bussé